

Simon de tovenaar

Periodethema: Het evangelie de wereld door
Handelingen 8: 9-25

VOORAF

Na de gewelddadige dood van Stéfanus ontstaat er een grote vervolging van de gemeente in Jeruzalem. Vooral Saulus, die bij de dood van Stéfanus de klederen bewaarde, ontpopt zich als een verwoester van Gods gemeente. Hij gaat de huizen (waar de gemeente samenkomt) binnen en sleept mannen en vrouwen naar de gevangenis. Onder de druk van de vervolging wijken veel gemeenteleden uit naar de omliggende landstreken. De apostelen zelf blijven in Jeruzalem. Zij genieten blijkbaar een dermate hoog aanzien bij het volk (Hand. 5: 13 en 26). Degenen die Jeruzalem verlaten en verspreid raken over het omliggende land, verkondigen ook daar het woord van het evangelie van Christus. De Heilige Geest gebruikt de vervolging op een positieve manier. Als gevolg van de vervolging in Jeruzalem klinkt nu het evangelie niet alleen in die stad, maar ook op het platteland van Judea en Samaria. De zendingsopdracht van Jezus begint meer en meer gestalte te krijgen (Hand. 1: 8). Er wordt een begin gemaakt met de verbreiding van het evangelie tot aan het einde van de aarde. Samaria bevindt zich in verschillende opzichten tussen Jeruzalem en het einde van de aarde in. De Samaritanen waren geen Joden, maar ze konden evenmin beschouwd worden als heidenen. In Handelingen 8: 5 zien we dat de diaken Filippus vanuit Jeruzalem afdaalt naar de stad Samaria en dat hij daar Christus verkondigt. In Handelingen 21: 8 wordt hij een evangelist genoemd. Een menigte van mensen wordt in Samaria door het evangelie gegrepen. De Samaritanen kenden de wet van Mozes en zagen uit naar een komende Verlosser (zie ook Joh. 4). Ze luisteren naar de woorden van Filippus en ze zien de tekenen die hij doet.

Tal van onreine geesten wordt uitgeworpen. Tal van verlamden en kreupelen worden genezen en er ontstaat in de stad grote blijdschap.

a. Simon de tovenaar gelooft en wordt gedoopt (Hand 8: 9-13)

UITLEG VAN DE TEKST

In Samaria woont een zekere Simon, die de inwoners van Samaria met zijn toverkunsten verstedt doet staan. Met wat voor soort toverij hij zich heeft beziggehouden wordt niet helemaal duidelijk. Hij heeft nogal grote gedachten over zichzelf en hij beschouwt zich als een groot man, als iemand die door zijn toverkunsten iets is. Lukas vestigt de aandacht op deze man om zo te laten zien dat de macht van Christus alle macht overtreft. In Samaria verbleekt bij de komst van Filippus, bij het woord dat hij verkondigt en bij de tekenen die hij doet alles wat Simon daarvoor deed. De mensen in Samaria hielden Simon voor Gods grote kracht. Ze beschouwden hem waarschijnlijk als een bijzondere dienaar van God. Maar zoals zij eertijds lange tijd gegrepen waren door de macht van Simon, zo houden ze zich nu aan de macht van de verkondigde Christus. De komst van Filippus brengt dus in die stad een grote verandering teweeg. De prediking van Filippus en de tekenen die daarmee gepaard gingen, waren zoveel overtuigender dan de prestaties van Simon, dat zij gehoor geven aan de prediking. Ze geloven het evangelie van het Koninkrijk en zij buigen voor Koning Jezus. Ze worden eveneens gedoopt. De werkwoordstijd die Lukas gebruikt bij het werkwoord dopen laat zien dat er iets voortdurends in zit.

Voortdurend worden mensen gedoopt. Ook Simon wordt door de prediking van Filippus gegrepen en komt tot geloof. Ook hij wordt gedoopt. Er is op dat moment geen reden om te twijfelen aan zijn oprechtheid. Op grond van belijdenis en levenswandel erkent Filippus hem als gelovige. Simon blijft voortdurend in de nabijheid van Filippus. Hij is onder de indruk van de tekenen en wonderen die hij ziet. Dit is zo totaal anders dan de toverij waarmee hij zich in het verleden bezig hield. De uitdrukking 'verrukt van zinnen worden' komen we tegen in vers 9 en 11 waarbij duidelijk wordt de Samaritanen onder de indruk waren van Simons praktijken. In vers 13 komen we in het Grieks hetzelfde woord tegen als Simon zelf in vervoering raakt over de praktijken van Filippus. Wat hier in Samaria gebeurd is dat mensen niet langer in de ban blijven van een mens, maar in de ban raken van Jezus Christus. Zich gaan houden aan het woord dat gesproken wordt. Niet langer een mens, maar Christus en Zijn evangelie staat in het middelpunt van het leven.

TER OVERWEGING

Voordat Christus ten hemel voer gaf Hij aan Zijn kerk de opdracht om het evangelie wereldwijd te verkondigen. De eerste periode na Pinksteren zien we dat de evangelieverkondiging vooral in Jeruzalem plaatsvindt. Onder de druk van de vervolging raakt de gemeente verspreid over het omliggende land. We zien dan dat vooral ook gewone mensen getuigen van de Heere Jezus Christus. Het is goed om daar met de kinderen over door te spreken. Elke christen wordt geroepen om getuige te zijn van de Heiland. Dat evangelie heeft grote kracht. Dat zien we als Filippus in Samaria komt. In het licht van de kracht van Christus verbleekt alle toverij. Het woord van het evangelie is in staat om mensen die helemaal verbonden zijn met de machten van de duisternis daaruit te verlossen. Wellicht kan dat met actuele voorbeelden worden geïllustreerd.

b. Petrus en Johannes bezoeken Samaria (Hand. 8: 14-17)

UITLEG VAN DE TEKST

De apostelen in Jeruzalem horen dat de prediking in Samaria rijk gezegend wordt. Zij vaardigen de apostelen Petrus en Johannes af om naar Samaria te reizen. Aan dit zenden van de twee meest vooraanstaande apostelen zitten verschillende aspecten. In de eerste plaats blijkt zo dat de apostelen verantwoordelijkheid dragen over het geheel van de kerk en dus ook voor de gelovigen in Samaria. In de tweede plaats blijkt uit dit zenden ook dat de gemeente in Jeruzalem de mensen in Samaria ten volle aanvaardde als leden van de gemeente.

De grens van Jood naar Samaritaan, die hier in de evangelieverkondiging wordt overgegaan, wordt door de apostelen gesanctioneerd. Het eerste wat de apostelen in Samaria doen, is bidden om de Heilige Geest. Dit betekent niet dat de Heilige Geest in Samaria niet werkzaam was. Het komen tot geloof is te danken aan het wederbarende werk van de Geest van God. Waar het om gaat is de volheid van de Pinkstergeest. Het moet de apostelen zijn opgevallen dat de rijkdom en de volheid van de Heilige Geest ontbrak. Ze waren weliswaar gedoopt in de naam van de Heere Jezus Christus en behoorden Hem toe. Maar de rijkdom en volheid van de Heilige Geest misten zij nog. Nu is het niet aan de apostelen alleen voorbehouden om te bidden om de Heilige Geest. We zien het later Ananias doen bij Paulus (Hand. 9: 17). Na het gebed, of wellicht tijdens het gebed, valt de Heilige Geest in al Zijn volheid en heerlijkheid ook op de gelovigen in Samaria. Ze worden met de Heilige Geest vervuld. Het gebed laat zien dat de gave van de Heilige Geest ook voluit gave is. Alleen God Zelf beschikt over de uitdeling van Zijn gaven. We zien dat op Pinksteren in Jeruzalem de Heilige Geest in volheid wordt uitgegoten. We zien het hier in Samaria opnieuw en in Handelingen 10, als het evangelie aan de heidenen verkondigd wordt, zien we het opnieuw gebeuren. Bij een grensovergang in de evangelieverkondiging zien we een soort herhaling van Pinksteren als een goddelijke legitimatie van die grensovergang. Het gaat hier in dat later ontvangen van de Heilige Geest dus om een bijzondere situatie waarvan we geen patroon moeten maken.

TER OVERWEGING

Over het ontvangen van de Heilige Geest is in de geschiedenis van de kerk veel discussie geweest. Moeten we hier denken aan een soort 'second blessing' of is dit iets dat elke gelovige ten deel valt? Het voert te ver om daarover met de kinderen door te spreken. Wat in dit gedeelte wel helder wordt, is dat de apostelen in de gemeente een sleutelrol spelen. Zij hebben als oog- en oorgetuigen een belangrijke functie als getuigen van Christus. Wat eveneens opvalt is dat in de gemeente de dingen met orde dienen te geschieden. Ambtsdragers dragen verantwoordelijkheid voor de gemeente.

De Heilige Geest wil ook vandaag jongeren en ouderen vervullen met Zijn volheid en heerlijkheid. Daar mogen we gelovig om bidden. Daarbij gaat het niet om bijzondere gaven, maar daarbij gaat het in het bijzonder om meer en dieper verbonden raken aan Christus en al Zijn schatten en gaven. Het gaat in dat ontvangen van de Heilige Geest uiteindelijk om het vast maken van roeping en verkiezing.

c. Petrus en Simon de tovenaar (Hand. 8: 18-25)

UITLEG VAN DE TEKST

Simon die voortdurend in de nabijheid van Filippus en de apostelen is, ziet hoe door middel van handoplegging gelovigen de Heilige Geest ontvangen. Blijkbaar vindt er een waarneembare verandering plaats. Wellicht moeten we bij die waarneembare verandering denken aan grote en intense vreugde. Misschien is er ook sprake van verschillende zichtbare gaven van de Heilige Geest. Simon is ervan onder de indruk. Hij is als tovenaar nooit in staat geweest om een dergelijke verandering in mensenlevens te bewerken. Zijn denken is doortrokken van het magische waarbij mensen beschikking hebben over goddelijke krachten. Het is zijn oude denkpatroon. Echter, God geeft Zijn gaven niet in de hand van mensen. Hij geeft Zijn gaven aan hen die Hem gehoorzamen en die gelovig alles van Hem verwachten. Mensen hebben Gods kracht en genade niet in de hand, maar God gebruikt mensen soeverein in Zijn eigen handen om Zijn genade en gaven uit te delen. De handoplegging zelf bewerkt niets, maar is een ondersteunend gebaar bij het gebed. Simon biedt de apostelen geld aan om zo deze, in zijn ogen, bijzondere gave te kunnen kopen. Hier wordt zichtbaar dat Simon niet geleid wordt door de Heilige Geest van God. Hij meent dat mensen over Gods Geest kunnen beschikken en die Geest kunnen uitdelen aan wie men maar wil. Hij beseft niet dat de Heilige Geest een gave is voor hen die van Christus zijn. De reactie van de apostel Petrus is uiterst scherp en fel. Hij beseft dat het hier gaat om een occulte en duivelse manier van denken. De Heilige Geest is niet voor geld te koop. De Geest van God hebben de apostelen ontvangen als gave van de verhoogde Christus. En deze genadegave van God wordt slechts door God Zelf gegeven, al gebruikt hij daar het gebed en de handoplegging van de apostelen door. De uitdrukking dat Simon 'deel noch lot' heeft aan het woord van het evangelie, is ontleend aan het Oude Testament waar dergelijke uitdrukkingen gebruikt worden voor het erfdeel dat de Israëlieten ontvangen in het land van de belofte. Het hart van Simon blijkt niet recht voor God te zijn. Hij is niet oprecht. De motieven die hem hier drijven tot zijn aanbod zijn onoprecht en zelfzuchtig. Petrus roept Simon tot bekering en tot verootmoediging voor Gods aangezicht. Vergeving is mogelijk, maar dat vraagt om bekering en om gebed. De uitdrukking 'gal van bitterheid' is ontleend aan Deuteronomium 29: 18 waar het verbonden is aan de afgoderij. De bedoeling is duidelijk. Simon is terechtgekomen in de strik van afgoderij en in de banden van de ongerechtigheid.

De uitdrukking die hier gebruikt wordt betekent niet alleen dat Simon zelf in de banden van de afgoderij en de zonde terechtgekomen is, maar dat hij door zijn houding ook anderen in de strik van de afgoderij en de zonde brengen zal. De felheid van Petrus wordt ingegeven door het feit dat er bij deze houding van Simon sprake is van besmettingsgevaar. Simon schrikt van deze woorden en vraagt aan de apostelen om voor hem te bidden. Is hij zo geschrokken, dat hij zelf niet meer durft te bidden om vergeving? Wat duidelijk wordt, is dat de machtige tovenaar tot nederige zondaar wordt. Hij beseft dat Gods macht sterker is dan welke macht ook maar. Is het werkelijke bekering? Of is het alleen de angst voor de gevolgen van zijn zonde die hem drijft? Beide gedachten zijn te verdedigen. Dan eindigt de geschiedenis met Simon de tovenaar. Of de apostelen werkelijk voor hem gebeden hebben, weten we niet. De Heilige Geest vindt het blijkbaar niet nodig dat we weten hoe het verder met Simon gegaan is. Dat is ook niet het doel van deze geschiedenis. Wat God met deze geschiedenis beoogt, is te laten zien dat de macht van het heidendom en de magie gebroken wordt door de kracht van het evangelie. Niets kan de loop van Gods Woord stuiten. Voordat de apostelen Samaria verlaten, geven ze nog onderwijs. Met klem en ernst verkondigen zij het evangelie.

TER OVERWEGING

In de kerk kennen we de term 'Simonie'. Met deze uitdrukking wordt bedoeld dat mensen in de kerk door middel van geld een kerkelijk ambt of een kerkelijke dienst kopen of verkopen. In de kerk ondertekenen predikanten nog steeds een anti-simonieverklaring, waarmee zij beloven dat zij zich niet door geld laten manipuleren.

De geschiedenis maakt duidelijk dat de macht van God groter is dan de macht van het heidendom. Tegelijk blijkt hier nadrukkelijk dat de Heilige Geest een gave van God is waarover wij niet kunnen beschikken. God geeft Zijn Geest aan degenen die Hem daarom bidden. Die weg mogen we ook de kinderen wijzen, waarbij opgemerkt dient te worden dat bidden om de gave en de volheid van de Heilige Geest een gebed mag zijn met verwachting. In geloofsvertrouwen mogen we de Heere daarom vragen.

GELOOFSLEER

- Heidelbergse Catechismus, zondag 20, vraag en antwoord 53: over de Heilige Geest.
- Heidelbergse Catechismus, zondag 33. Bekering betekent een afkeren van de zonde en een toewenden tot God.
- Dordtse Leerregels, hoofdstuk III/IV, artikel 15: Het oordeel van de liefde.

